

280

-1-

L. U. Filol. un Hist. fak.
 Pirmkurs 1. T. 134. E.
 Nr. 318.

Diploma darbs

balta filol. stud.

Marijas Mirones (Matr. 7358)

Saulieša traģēdijās "Kēniņš Zauls" galvenā varoņa iztirzājums
 un salīdzinājums ar Vecās derības pirmo jūdu kēniņu Zaulu.

Ja kāds rakstnieks nem,
 savam darbam ierosinājumu un pamatvielu no veca
 literatūras avota vai vēsturiska pieminekļa, tad viņš
 to dara tikai tad, kad viņš labi pārdomājis un
 ijustis sava jaunā darba plānā un idejā. Uz veciem
 pamatiem celot jaunu ērni, jāceļ tā tāda, lai tā
 atbilstotu pati savu izcelšanos, proti: tai jābūt
 smalkstānai un līdzīgānai. Šim gadījumā, kā
 literatūras darba, jāgaida, ka tam jābūt ide-
 jiski vērtīgākam un

mākslinieciski daļāki urbūrotam. Dimnēl Sauli-
liša traģēdijā "Kēniņš Zauls" pilnīgi neatlaidisno
savu izceļšanos. Forma un saturs nesaplūst sas-
kanīgā un viengabalainā vienībā. Sauliēlis cēlis
jauno ēku uz vecum pamatiem tādē, kas ārēja-
inārtojumā, arhitektoniskā urbūvējumā nepa-
ceļas pāri vecajai ēnai. Vecās derības bībeles no-
tikumi, kas dod pamatvielu jaunajam Sauliēša
darbam, apstrādāti tādā pašā kārtībā, kā tos
bībelē 1^{mā} Samuela grāmata atrodam. Par daudz
sīki Sauliēlis turējies pie bībeles notikumiem.
Viņš nav notikumus sijājis, nav tos koncentrēti
saišķījis ap galveno varoni, bet plaša stāstījuma
veidā atzījis bībeles faktus. Tā viņa traģēdijā
neatlaidisno traģēdijās vārdu, bet gan drīzāk nosau-
cama par drāmatisku, dialogos rakstītu poēmu,
kā to Damborgs nosaucis 1930. g. marta mēneša
Daugavas burtniecā. Daudz ainos, daudz personas,
bet maz darbības, padēra šo Sauliēša darbu sma-
gu, garlaicīgu un nepārskatāmu. Sauliētis nav
varējis kāpt pāri savai dabai ne personīgā, ne
mākslinieciskā darbā. Sauliētis ir labs līriķis un
epiķis, bet ne drāmatisks rakstnieks. Bez tam,

apstrādājama bībeles vīdā Saulītis nav pratisienst
īstas vīdības. Viņš nav to māksliniska radīšanas
ugunis pārkausējis un salējis vienā organiskā vī-
dībā. Katra aina ir it kā atplēsta viena no
otras, it kā atsevišķs stāsts. Ārējos notikumus
Saulītis nav panācis sava darba idejai. Daudz
aines atdzejotas prozaiski un tušiem bībeles vā-
rdiem, kā: 4, 7, 17, 21. Tās ir bez īstas dzīvības,
viņās trūkst radoša māksliniska mūžības elpas.
Tāpat arī tās labākās ainas, kā: 6, 10, 15, kur
daudz lirisma un poēzijas, arī tās nesaiņstās
civānā vīdībā ap traģēdijas notikumu centru
Zaulu. Ja nu tas tā, tad varētu jautāt: Vai
tad šam Sauliņa darbam nav nenādas palieko-
šas vērtības? - Vai tas nav nēderis Vecās derības
1mās Zamuēla grāmatas atdzejojums? - Šiem jau-
tājumiem jāatbild ar spēcīgu nē. Zaulu un viņa ei-
nos būdru Saulītis, vadīdams pa bībelē nospraus-
to'ēļu, bagātīgi apveltījis ar savām garīgajām
vērtībām un savas fantāzijas veltēm. Vecos bībeles
tēlus Saulītis savā traģēdijā pacēlis jaunā gaismā,
turinājis sev un latviešu tautai. Nēderiem, bāliem
bībeles tēliem Saulītis devis savu dzīvības elpu.
Viņš tos pildījis ar savu garu un savām asinīm.

1) Ārēji motīvi:

- a) Zamuēla laists un Dīva admešana
par nepareksību
- b) Dāvida izraudzīšana un vaidīšana
par nākamā israēļa kēniņu
- c) Dāvida usvara par viltīgu varoni goliātu
- d) Tautos piņģrišana Dāvidam.

2) Iekšēji motīvi:

- a) Bailes par kēniņvaras zaudēšanu
- b) Skandāls un naidis
- c) Atriebība
- d) Neusticība.

II.

Sauliņa īpatnēji Zaula traģēdijas iekšēji motīvi —
ar kuriem Saulītis pārvērs bībeles Zaula traģēdiju
par kultūras etvēna drēseles traģēdiju:

- a) Ass mats par Dīvas parādībām, par pašā,
par citu kļūdām un to nesaudzīga tīvāšana
- b) Tīkumisms, īgnums un sašutums
- c) Sirdsapziņas cīņas
- d) Tīctas zaudēšana sev un tautai.

I.

Apmatot tos ārējos motīvus, kas Sauliņa eļo, gai-
šo un varonīgo Zaulu ievada traģiskā dzīvē, redzam,
tie ir tie paši notikumi, kas arī bībeles Zaula
dzīvi pagriež preti traģiskam noslēgumam. Zaula
traģēdija sākas ar viņa nepareizību, t. i. novir-
zīšanos no vecās fanātiski stingrās ticības likumiem
Tā saukto Dieva admešana, respektīvi Zamuela lāsts
(no 3-5 ainai, bīb. 1^{mā} Zam. grām. 13, 1-14 un 15, 1-35 p.)

Otrais Zaula traģēdijas nozīmīgais ārējais noti-
kums ir Dāvida izraudzēšana un vraidīšana par
jauno izraēla ķēniņu (7. aina, bīb. 16 nod.) Izšķirošo
trūcīnu Zaula traģēdijā dod Dāvida uzvara par
vīlisku varoni Goliātu un līdz ar to tautas mī-
lestības un godināšanas pieprasītais Dāvidam (8. un 9.
aina, bīb. 17. un 18. nod.) No minētiem ārējiem motī-
viem kā tiesas senas izriet Zaula traģēdijas
iekšējie eļoni. Ja par ^{Sauliņa} ārējiem Zaula traģēdijas
motīviem var teikt, ka tie ir tādi paši kā bī-
belē, tad par iekšējiem - to pilnīgi nevar teikt.
Pirmajam ārējam motīvam, Zamuela lāstam,
pievienojas iekšējais Zaula traģēdijas motīvs -
bailes par ķēniņa varas zaudēšanu. Pēc otra
notikuma, Dāvida izraudzēšanas un vraidīšanas
par jauno izraēla ķēniņu, Zaulu sār moēt

skandāla un naidis pret Dāvidu. Tā plēsās
plāsumā un iet dzilumā. Bailes, naidis un
skandāla Zaulu vajāt dienu un nakti. Kad
Dāvids uzvar Goliātu, Zaulu sār mocīt lau-
nas atribības domas un Zauls sār seno
Dāvidam, mēģinot to nokaut. Kā beidzamais ārē-
šais Zaula trajēdijs motīvs ir tautos pīgriša-
nās Dāvidam, kam seno Zaula launuma un
nemiera augstākais kapiņojums. Zauls nevien
bailojis, ir naida, skandāla un atribības
domu pilns, Zauls kļūst launi aizdomīgs
un musticīgs pret ikkatru. Zauls neusticas
ne Sanatanam, ne Dāvidam, ne arī izraels,
tautai. Sauliēša Zaula šie iekšējie Zaula
trajādijs motīvi, kā bailes, skandāla, naidis,
atribība un musticība eits caur eitu savijas
kopā ar tūri saulitiskiem psihiskiem motī-
viem. Tā Zaula trajēdijs iekšējie motīvi, kas
Sauliēšam ir tādi paši kā bībeles Zaulam, ne-
kur un nevienam nav tāda tūra, viengabalainā
veida kā bībelē, bet gan daudz sareģītāki
un pilnskaņģāki. Bībeles Zauls sevi manali-
zē, viņš neprāto partu, ko jūt un ko redz ap
sevi. Viņš visu pārdevo tieši veselu. Sauli-
ša Zauls reizē pats ir aktīvis un arī skatītājs,
vērotājs un kritizētājs. Liktenīgo ārējo notiku-

mu ierosināts, Sauliņa Zauls sār sevi iņitīs ar maide, grandību, atreibību un neustieību. Šī laba un launā siidsapainas eīng padara bībeles Zaula srišo un smago teli par istu Sauliņa varoni. Tikai plāna pirmā dala, eiti sarinodamās ar otru dalu, dod pilnīgu Sauliņa Zaula dvēseles tragēdijas ainu. Jā šai darba galvenā ir plāna otra dala un par pirmo vien atsevišķi nebūtu lietderīgi daudz runāt.

II.

Sauliņa īpatnējie Zaula tragēdijas iņšējie motīvi, ar kuriem Saulitis pārvērs bībeles Zaula tragēdiju kultūras eilvēca dvēseles tragēdija,

a) Ass mats par dzīves parādībām, par pašā, par eitu klūdām, to nesaudzīga tūsāšana.

Zaula tragēdiju Saulitis sār šķetināt kā dzījs kamolu. To tālāk šķetina, jo vairāk sarežģījas. Piem ārejiem un iņšējiem Zaula tragēdijas motīviem, kas Sauliņam tādi pašī kā bībelē, eits pēc eita pamazām pīvienojis Sauliņam īpatnēji psihiski motīvi. Ar trešo ainu Sauliņam sākas Zaula psiholoģiskais padziļinājums. Pīmais Zaula tragēdijas ārejš motīvs ir Zamu-

da, lāsts un Dīva admešana par neparlausību.
Šis gaidāmais notikums rada Zaula bailes.
Bībeles Zaulam bailes par kēnina varas zaudēša-
nu pārņem visu viņa būtību. Sauliņam iekšējai
Zaula baidošanaī kā pirmais saulītiskais
elements pierienojas tālredzīga cilvēka ass smarts
par parādībām, par notikumiem, par paša un
citu klūdām.

44. l. p.: "Man bailes, Abner!"

"Es jūtu - tumšas drausmu ēnas viēšas
starp mani un starp viņu, manu tēvu:
Viņš mani admetīs un apkrāus lāstiem -
Viņš Dīva sodību pār mani saurs!"

Zaula iekšējais nemiers audzin aug. Tumšas
nojaunas sār viņu moēt. Drīz vien tās Sau-
liņam Zauls sauc īsta vārda.

58. l. p.: "Bet Zamuēla, pavēle?"

turpat tālāk: "Negrozāms un cits
Ir viņa lēmums! - Kā starp ūgunīm,
Kas divās pusēs deg, man bijis jāiet -
Starp Zamuēla un starp tautas gribu!"

Jā Sauliņam Zauls kļuvis tālredzīga personība.
Viņš pasīst sevi un apkārtnei. Zauls saprot
savu stāvokli, paredz to, kas gaidāms. Sauli-
ņam Zauls pats savas trajēdijas sākumam
pieliet turu klāt.

59. l. p.: "Kā grozīgs laiks ir tauta, kara spēks
Ir varenā, bet nevarīgo nievā!"

Tai pašā l. p. tālāk:

"Spēns divējāds, kas uzvaru mums dod:
Viens ārīgs, iekšējais otris. Abi vajag,
Un vienlīdz svarīgi tie laikam abi.
Mans ārīgs spēns ir audzis, iekšējajam
Kaut kas pa tumsu it kā rokas klāt,
Lai viņu nāvētu - to jauš man sirds.
Vairs Zamuels man nav kā tēvs, bet soģis,
Kurš bargs un launs, ja nav kas viņa
brātam.

Man svēro atminā, vēl viņa vaigs,
Par upuri kād mani rāja. Steiga
Tad upurēt bij liela, visiem gaiša,
Tie viņš to saprast neapbeja viens!
Ar pārmetumiem un ar tumšiem draudiem
Viņš mani šanta nepielūdzams cits!"

59. l. p.: " Grūti, grūti būt

Par kēniny! — Cīn vīgla bija dāve
Tuv, mūsu gībja, pū mana tēva
No rokām arklu izlaižot vai lāpstu,
Man roku ēnā laimīga bij sirds:
Bij saule man, vējš nesa līksmas ainas,
Par prieku zala, Dieva pasaulē...
Nu nav vairs, Abner tā! "

Pašam savas dēves traģisma aprīnā sār Sauliša
Zaulu vajāt. Zauls saprot, ka valdnieka pū-
nākumus nesot nav vīgls līksnis. Sauliša
Zauls ļoti ļoti redz un sīna arī pats savas
vājās vītas un vīdas. Zauls apraunots pats
savus slīktos darbus tīsā. Kad Dāvids sauza
Zaula dēvību, Zauls Dāvida taisnīguma un
ēlksidības atbrūnols dēli sašutis tai brīdī
sajūt, ka zemār, arvien zemār slīd vīnā,
garīgais "es"

197. l. p.: " Mans dēls, tu taisnārs esi nekā es:
Tu labu dari man, bet es ar launu
Tev atmaksāju! "

Kad Zaula kargvadonis grib justēt ielenkto Dāvidu,
Zauls atrunā vārdiem:

198.l.p.: „Nē, Abner, nē! —

Mēs mājās dosimies — jau zvaigznes spulgo tūtu —
Mans Dievs!... ne celos es... bet vītu!”

Tas ir tragisms, kas dzīvi pašā cilvēkā. Ar atvērtām
acīm Sauliša Zauls visu redz un jūt, bet nav
spēka pretoties, kāda tumša, neatvairāmi lik-
tenīga vara velk uz līju vien, uz līju vien.

Par savu tautu, tās likumiem un netikumiem
Sauliša Zaulam līnpat ass srats. Saulišam
Zauls nevar savu tautu arli mīlēt. Viņš re-
dzīgām acīm gribētu un varētu savu tautu īsti
mīlēt. Viņam drēši sāp tas, ka viņa tauta nav
mīlestības eienīga. Tas viņa bailes, viņa nemi-
ru līk pastiprina. Zauls jūt, ka viņam vie-
nam pašam jāstāv savas tautas vidū.

99.l.p.: „Un tu — tu smirdots esi, izrael!..

Ko šodien slavē — tūtu pārdodjam!..

Tu grozīgs, viltīgs, negants suns bars!
Ne goda sīds - tev krūtīs krūpis launs!

Tikpat asu un dzili sasāpējušu patiesību Zauls
sava savai tautai 229.l.p.:

"Ne ēlums, izraēl, ir tava daļa:
Tu zema, netīra un launa tauta!"

Zaula pārdzīvojumiem: beilošanai, sāpīgi asai dē-
ves parādību, savu, ētu klūdu izjūtai un tie-
sāšanai kā nākošais Saulisam īpatnējais
Zaula traģēdijas motīvs pievienojas

b) Likumiskais īgnums un sašutums.

Dāvida izraudzēšana un vaidīšana par
jauno izraēla ķēnini ir otrs ārējais notikums,
kas ved Zaulu dzīlās viņa dvēseles traģēdijā. Skan-
dāla, naida, launums, bargas dusmas - ir tie psi-
chiski pārdzīvojumi, kas plosās Zaula sirdī.

73.l.p.: "Tad tā! Tad tomēr tā! -

Es viņam skaida,

Ko pacelt var, kād tev un adnal nomest
Kaut kurā mēslu kaudzē! — Tā mē sargus
Tu, vecais vīrs! Kā savu mīlu, tev
Es tevi turējis un godinājis, —
Tu pats uz cita eļa mani dzen!
Tād sargus, sargus! —

Bībeles Zaula vingabalainās skaudības, naida un
dusmu jūtas padara Sauliņa pievienotie psihis-
kie motīvi sareģītākas. Sauliņam Zaula skau-
dībai, naidam un dusmām pievienojas tikumiskas
īgnums un sašutums par nodarīto netaisnību.
Spēcīgs garīgs sašutums un tikumisks īgnums, kāds
Sauliņa Zaula uzliesmo par nešētiģi izdarīto
pārestību, ir līdzīgs tam tikumiskam īgnumam,
kāds Sauliņa kļuvis, dēļ varoni sajūt redzot
nekrietnu rēķu (kā kientisītis). Zaulu salieci
un dīli ievaino briesmīga apzina, ka lieks, nīstams
un nevērtīgs kļuvis. Sauliņam Zauls nevar un
nevar sevi abrit par nevērtīgu, lieku un nīz-
tamu. Zauls pats redz un apēinas, ko vīns,
tātai devis, kas ir viņa nopelnis. Tā mē tas
pats, ka Samuels izraudzījis citu kēnīnu, spūz
Zaulu pārdomāt un sajūst sevi kā nederīgu
un lieku. Sevis vērtēšana un pārdomāšana ir

kulturāla un apzinīga cilvēka psihiska parādība. Sauliņam Zauls, sadurošis ar ār pasauli, arvien vērš uzmanību savā iekšējā pasaulē. Tur Zauls meklē visām neveiksmēm īsto iemeslu.

Kaut gan Sauliņam Zauls jūt sevi vēl daudz spēka, lielu eļņas prieku, daudz arī kritiķu un labo īpašību, tomēr kā nodzīlumim arī pašā Zaulā iekšājas slyēnas pretunīgas balsis... —

Kaut kas ir viņa dzīvē tāds, kas viņu dara nevērtīgu un nīstamu. — Cietsirdīga dzīves likumība neprasa "par ko", tā nostāda Zaulu stāvā rēķinā un iekšējām liktena pretunām. Nesen vēl Zauls bija tautai labs un mīlams, tad noreizi viss eļtādi. — Sāpīgi aizkarts

Zauls ar prātu spriē, ka Zamuels viņam neļtaisui un nepelnīti atņēmu darba tiesības un nākotnes eļības. Tāpat Zamuels nīēlīgi draēā viņa goda apzīnu, un palāvēību pašam sev.

99. l. p.: "Kas tas?.. Par ko?.. Vainēsmu eļkēnins?.."

Kas sīta izraēla iēnaidnīkus?..

Kas eļēla nopremēdēto tautas godu?..

Vai eļtas biju Zamuels, vai eļts?..

Ju mani admetīs, tēvs nodedīgais?..

Cits kēniņš tevīs vaidēts jau - vai nē?...
Es vālvris 'liens!... Es nevērtīgs!... Es nēstams!...
Es nolādēts!... Es nēsmu vairs kēniņš!...
Tā runā kēds!... Tu melo, melo nelga!...
Kas melo - sargies!... Esmu kēniņš vēl!
Ho, niknais Zamuēl, ko manis gribi?...
Tu asinis no manis ārā Deer!...
Tu manas smādzēnes kā ķirnis grauz!...
Tu dēslu man pēc dēslas pušu ranj!..."

Ar ta? Cits kēniņš vaidēts?... Ko?...
Vins trica - Betlemē?... Kur cēlis Dāvids?...
Vai Betlemē nav viņa tēva nams?...
No Betlemes mār Dāvids!... Rosirvins?..."

Spēcīgā izraēla, kēniņa sirds dausās baigā sašutuma
un launās aidoņās. Kā slepena ēna uz katra
sola, Zaulu parada īgnums, sašutums un
dusmas. Naidis un draudība pret Dāvidu
grauž viņa sirdi. Neētīgi nēsta un izstumta
cilvēka apziņa nostāda Zaulu vienā pašā
pret tautos spriedumam, pret visai dāves
kārtībai. Vins sevī, ar dāves bargā likumība
dēli, lō dēli, iērsatās. Sauliņam Zauls arvein
vainār to sajūt kā lielu

netaisnību, ka viņu spēku briedumā izraida
no Dāves kā nederīgu un nīstamu. Saduroties
ar šo savu brīsmīgo, nenovēršami nežēlīgo likteni,
Zauls kļūst launāks un viņa garīgais sašutums, ignams
pārt netaisnību ut Dāvēma.

c) Sīdsapņinas eīnas

Šis motīvs ir pats raksturīgākais īstu Sauliša
varonu klusās dvēseles trajēdijās. Zaulā viņš
izpaušas ar tīn lielu spēku un baigumu, ka
liekas, ņeme dūn, Zaulam staigājot. Tas ārējais
motīvs, kas izaicina Zaulā šo garīgo pārdzīvoju-
mu, ir Dāvida uzvara par vilistu varoni Goliatu.
Dāvids ir svaidīts par jauno kēnīnu, un Dāvids
apliecina tautai savu drošīdību -

Bailes, mandība, naidis, sašutums pārīet notiek-
ta un vīngabalainā vēlēšanā - iznīcināt Dā-
vidu, atriebt Dāvidam par slavas, par goda,
par darba adnēmšanu. Saulišan Dāvids, tāpat
kā bībelē, kļūst Zaulam nopietns sāņcensis. Tauta
tam sār uzgavīlēt, tauta sār slavēt Dāvidu tā, ka
eitrkārt Zaulu.

100. l. p.: "Zauls tūkstošus i kavis, jaunais Dāvids
Jān kavis desmit tūkstošus! Vai nē?"

Tā visur garlēt tā viltus tauta,
kam savu sirdi Zauls bij ticēgs devis!

Lepno, varonīgo Zaula sirdi tas dursta asiem maudības
un maida delonijam. Launas atribības domas urbjas
Zaulā arvien dzilāk un dzilāk. Sauliēša Zauls at-
tribības domas pārdevo citādāk nā bībeles Zauls.
Sirds dzilumos Sauliēša Zaulā steļjas labais. Tas spē-
cīgi uzlūsmo un grib pārspēt launas domas. Sau-
liēša Zaulā sārē cīnītis šās pretunīgās tūksmes
un vēlēšanās. Sauliēšam launa usvara Zaulā
ir viņa garīga māve, to Zauls nojauš, tāpēc viņš
seri cīnās pret to. Tas spēks, kas Zaulam spētu
palīdzēt atgrieztis pie laba, tā ir Dīva svētība.
Zauls apzinīgi meklē piedošānu un izlīgšānu ar
Zamueli. Tas ir pēdējais glābinošs, kas Zaulu at-
pestītu no launām domām, kas viņā perinas
un no tā brīsmīgā ienaidnība, kas Zaulam
draud pašā krūtīs. Bet kad Zamuels Zaulu
atcīda, tad launais nem pārvaru un pār-
var labo Zaulā. Spēcīga sūtuma Zauls grib
aizsargāties un atribties.

122. l. p. : n Jād tā-? ! Jāds esi, Zamuēl, mans tēvs !
Kad izmisumā es pū tevīs nācis
Un tavā priekšā zemojis un lēdrijs,
Kā vēl nenad neviens - tu mani plosīt,
Kā maitas-putnu vidū esi metis !
Par dzilām sāpēm, sirds kad mokās vaid,
Par mīlestību, drēseli un omiesu
Ar apsmieklu tu gribi mansāt man ! -
Jād tā - !! Es kēniņš vēl un tases būšu,
Kamēr šis šķēps vēl rokai klausīs man !"

"Un, Zamuēl, no tēva šodien tieš
Tu māves naidnieks man !... Nesavu sirdi
Vairs nēdām kēlām dot: lai mansā šķēps!"

Atriebības prieks Zaulā idejas un vīnu aizrauj
ar baigu spēku. Launuma pārņemts Zauls
vaja Dāvidu, uzbūr savam dēlam Jonatanam,
liet apkaut 85 priesterus, un katru vaju,
kas iedrošinās slavēt Dāvidu. Kā izslapis pēc
asinīm, Zauls kļūdz.

135. l. p.: "Kaut tos, Abner - kaut!
Ved šurp man suni to no Betlemes -
Tam mirt!"

Bet tad nāc brīži, kad Sauliņam Zauls nokop
ar domām par Dāvida iznīcināšanu. Atriebības
prieks viņā, uzturmo un tikpat drīzi atkal nodziest

180. l. p.: "Nu nāksusi tā stunda,
kad manās rokās tvi udsen Dievs!...
Ā - usvarītājs, redzēsim eiz slavas
Tu savas pelnējis!... Ā - nodevējs,
kas mānu smaidiem, mānu vārdiem vīlis
No manij' laudis, kuriem maz bij goda!..."

181. l. p.: "Nu tava stunda, blēdi, nāc - un mansāt
Tev būs par visām manām posta diņām
Kad es kā launa gara vajāts nēcis:
Tev, tumsas nesēj' manā mūžā - mirt!"

Ļad Dāvids Zaulam tikpat kā rokā, Zauls ne-
bricējās vairs. Sirdsapziņas balsis sār Zaulā u-
nāt un tad jūtām, kāds' dūlš, traģisms Zaulā mīt.

181. l. p. : n Bet kāpēc nodziest sirdi prieks tās Dūzi?
Jau nārdams tas kā sērdeņģis izbālējis ...
Vai tas jēlmas ir prieks, vai tās nav bēdas?
Spīd sirdi mūnījās kā ar saltām rokām ...
Un žēl man ir - pats nesinu kā žēl ...

Man vīnu nokaut būs! ... Bet vai to spētu?
Un redzot vīnu, gulam asins palti,
Vai sirds man justu prieku? ... kā man žēl?
Nē, man nav žēl nekā ... Un žēl man visa!
Ar Dievs - cik sen jau mana gaisma dzīva!

Tas nav bībeles Zauls, kas nometnē kāri raugās,
kur Dāvidu ieraudzīs, bet tas ir drūms, saņauzts,
dāli sevī izmoctis Sauliņa Zauls. Viņš domā,
pēti, tūsa pats sevi un tās pretējās jūtas, kas
vīnā sirdi te elos, te grimst. Zauls, kas mīl vīnu
ēdlo, nevar arī Dāvidu nemīlēt, drošu, gaišu,
labu, augstasirdīgu un Dievu svētītu. Jo, kas
sevi nes pēlnības atspulgu, kā to lai iznīcina
tas, kas pats pēlnības slāpst? - Un tomēr
Zauls Dāvida redz tūšā cimeslu | kāpēc vīnu izrai-
da no dzīves, kāpēc viņam jānes nevērtīga un

lieta līvēna apzina, kāpēc viņam jāmokās
ar naidu, mautību un atribību. - Dāvids jā-
iznīcina - Tā Zaula sirdsapzinas eņģas kļūst
jo dzelīgākas un jo briesmīgākas. Pilnību mērojot,
labo mērojot - tomēr pašam tiķties šo labo
iznīcināt... Sauliņa Zauls ir īsts Sauliņa
varonis - vairāk nelaimīgs kā launs.

Kad Zaulam no Dāvida ielūkošanas jādodas
atpakaļ, pret unaidniekiem - vilkiem, Zaulam
sirds kļūst viegla un gaiša. Tā atbaidojama,
tā eīta eīng - tīvu zemes un brīvības vārda.

184. l. p. : n Jt kā vīglāve

Man ticis... Kāpēc?... Zinu, ka man preti
Būs negants unaidnieks... Bet nav no tā
Man bailes, kamēr šķēps vēl klausā."

Šī laba un launā nemitīgā uzliksmošana un
atslābsana saskalda Zaulu. Viņš cīst un dziļi
mokās ar atribību, kas viņu kā launais vājā,
kas viņam pašam no sevis lier kaunētis un
bēgt. - Bet eītādāns Zauls nevar būt, Zaula
paša divkosīga daba, mūžīgās laba un launā sa-
dursmes vīnā, kļūst Zaulam par lielāko lastu dzīve.

d) Ticības zaudēšana sev un tautai

Tautos pūgrišanās Dāvidam ir pēdējais ārējais motīvs, kas ietilpst kopā ar iekšējiem motīviem līdz matām pilnēja- Zaula linterņa traģēdijās kāusā. Jo dievas, jo vairāk tauta iemīl Dāvidu, gaišo, labo, cēlo un Dieva svētīto varoni. Zauls to redzēdams saprot, ka nu viņš ir pilnīgi izstumts. Viņam nav vairs vietas dzīvot. Zaula dvēseles traģiskajam pārdzīvojumam pievienojas pēdējais linterņveidīgais iekšējais motīvs - ticības zaudēšana sev un tautai. Bībeles Zaula garīgi pārdzīvojumi ir vienkārši. Zaula barošānās, maudība, naidis, atriebība un neustieība ir nesadrostalots, vesels pārdzīvojums. Zauls nevienam vairs neustiecas, viņš redz, ka tauta viņam nepieder, tauta arī viņam neustiecas. Redzot lielo vitistu karaspēku, bībeles Zauls barojas par izraēla usvaru. (28.nod. 4-25.p.) Viņa bailu pamatā ir neustieība un Dieva lāsts, kas smagi gul, pār kēninga Zaula dzīvi. Sauliņa Zaulā neustiešanās ir nos biedrim, barošānās par usvaru, savienojas ar pilnīgu ticības zaudēšanu pašam sev un tautai. Tūri dabīgi, soli pa solim Zauls pūta-

nonān. Tās ir senas saspīlētam dvēseles Dīves
stāvēklam, kas radies no dažādiem psiholoģis-
kiem motīviem, kā: asas parādību, savu un citu
trūkumu uzskates un tīrības, Dīļa tikumiska
īgnuma un sašutuma, laba un ļauna, jeb mīlestības
un naida līnās pašā krūtīs. ^{motīvi} Visi Zaula Dvēse-
les trajēcijas beigās viens pēc otra uzplūst un
aizplūst, elpas un grimst. Pirmais līkstinīgais
solis pret trajiskam Dvēseles Dīves nostājumam
ir tas, ka Zauls uz visu skatos arām tīrāta
un soga acīm. Viņš ir izraels tautas kēniņš un
aizstāvis, bet reizē arī apzinīgs kultūras cilvēks,
kas Dīvē meklē vērtības un vērtības nesaudzīgi
pārvērtē. Saulis Zauls analizē un kritizē
visu, sevi, citus un savu tautu. Zaula asa
un Dīļa domāšanas spēja smagi viņu saista pie
Zemes. Viņš nespej paceltis pāri Dīves trūk-
mum. Viņa asais skats uz katru sola tos samē-
ta. Tāpat Zaulu smagi saista piezemes viņa
sasmaldītā daba, arī tai viņš nespej paceltis
pāri. Tā ir tie dažādu pretrunu pilna,
ka Zauls viņā apmaldās kā kādā labirintā.
Ar prātu Zauls saprot, redz un atzīst to, kas

labs, kas launs, bet dieļi sarūgtināts savā mūžā
vainān sero launam nekā labam. Pilnības izstā-
pis, pilnības mērlēdams sevi un tauta, Zauls
savos darbos arvien tikai attālinājs no īstas
pilnības. Tā ir nežēlīga liktena traģēdija, kam
Zauls neatrod atbilstošuma ne izlīdzinājuma.
Veltos ārējās un veltās sirdsapziņas eņģes izmocejis,
ar asu skatu visu redzēdams, visu fiksēdams
un velti pilnības mērlēdams ap sevi un sevi,
Zauls kļūst pret visu un visiem neustieģis,
launs un aizdomīgs. Launums, aizdomas un
neustieģība pret citiem spēņem pilnīgi Zaula
sirdi. Tā sagraus viņu pašu, viņa iekšējo cil-
vēku. Tā šis asais domātājs, pētītājs, seris
citu un visas dzīves pārvērtētājs - izraels,
kēniņš Zauls, Sauliņam ar katru dienu
vainān sevi sabruk un tuvojis traģiskām
dzīves beigām. Seris un citu fiksāšana un kri-
tizāšana padara Zaula dzīvi tik drūmu un
neēdīgamu, ka Zauls zaudē arī ticību labajam
dzīvē, ticību labai uzvarai par launo cilvēkos
un tauta. Līdz ar to Zauls zaudē arī ticību pats

sev. Zauls netic savam garīgajam spēkam un
Zauls netic arī tam, ka viņš pāvarēs tautas
neustabilitāti pret sevi un atgūs' atkal tās mī-
lestību. Atriebības prieks Zaula zaudējis agrā-
ko saldumu un burvību. Zauls jūt turu mūža
pūpēdījumu. Zaula krati griešos atpakaļ, un
uz priekšu. Tas, ko Zauls ap sevi redz un jūt-
is bezgalīga vientulība un sapņīgs baigums.

210. l.p.: „Bet sids par ko man it kā tēlu bailu,
Un vīru jāusmu pilna?.. Pimoriz
Vai eju nāves tūsā asinainā,
Kā iet mans pinākums man līk!..
Par ko

Man viss tik savādi un vīri līkas:
Kā būtu viens kur — nezīnāmā malā,
Kur brismas draud no visām pusēm, draugu
Kad nava vairs neviena!.. Glunda mana
Vai turu jau, un mana sids to jauš?..
Man mājās nenākt vairs: man krist un mirt?
Kam tad šī šķēpu rokā līk, lai sargā —
Tas mūsu zemi, kurā mani kauli
Pie tēviem apgulusies būs?.. Fel nems

Tō glīvulis un kārs pū nama sienas -
Lai apsmieklam tas rūs, kā tautas gods,
Ko trešas kājas savazātu mīda!

Bet kāro vīna,
Kā drauga, pū kā atdusētis lauts:
Par tēri nomoda kosi un teintu
Ģel vienu vārdu, kuram lieit var!
Neviena paša nava! - nav neviena
Kam usticamās rokās galvu liet!"

Draugi, izraēla tauta - visi, Zaula launuma at-
baidītij, novērsušies no vīna. Vientulības sajūta
smacē Sauliņa Zaulu mūža beigās. Neviena
nav, kam Zauls spētu lieit, tepat neviena
nav, kas Zaulam teintu patiesus, draudzīgus
vārdus. Tauta redz tikai Zaula launumu,
bet to, ka viņā ir lepna, drošīdīga, pūnā-
kumam ustieģa un arī mīloša sirds, to
tauta neredz.

210. l. p.: "Un kas man aprāst - ar eik grūtizināt,
Kas vīnu saldum vārdiem muti ver;

Tūm vajag varas, augstu goda vietu -
ku nesini, kur valdītība, kur gods!.."

"Ak, izrael, tu mitams - nīstams arī:
Vai goda tīds vairs nav... nevienas vairs?.."

Šos vārdos Sauliņa Zauls atbrāj savu Dvēseles
Dzīves Dīlāno vāti un Dīlāno īpatnību. Zauls
ir naida pilns mīlētais. Mīlestība un naidis,
mīzdami reizē Zaula tīdi, sadala to divos pret-
pulos, kas nerad Zaulam nedos Dvēseles līdzvara,
Viengabalainības un miera. Mīlestība un naidis
vienmēr eņģis Zaula krūtīs. Zaula naidis,
kas vajā Dāvidu un tā piekritējus, nu pagrie-
lis pret visu tautu. Sauliņa Zauls reizē nūl
ku nīst savu tautu. Reizē mīlēt un nīst
ir spēcīgas un lielas personības īpatnība, tādas,
kam ass skats redzēt reizē mitamo un nīsta-
mo. Zauls mīl eļo, krietno savos einos,
bēdros un tautā, bet nīst viņos lītību,
noderību, varas un laupījuma kāri. Tā ir
garā lielāno personību līkten, tragēdija. Zaula
mīlestība un naidis nav vairs personīgs, bet

klusis universāls. Sauliņa Zaulam ir lielas prasības, viņš nevar samirināties ar druskāni, ar drusku labā tīnas hidros, tauta un pašam sevi. Kā spēlīga personība Zauls prasa arī no tautas garīgas pētnības un ētiskas mairības. Kā laiza nants spēlīga mīlestība un naids nolaižs pār Zaula garīgo dzīvi. Dzīvē izmisuma grimst citkārt drošīdīgais kēniņš Zauls, kad viņam nav vairs atlicis neviena pētnības punkta ne sevi, ne dzīvē. Nav ne pastāvīgas ticības, ne mīlestības, ne patiesu, isticamu draugu, ne krišanu tautas brālū,

228. l. p.: "kam šās izmaiņas nāvojošas
Māc sīdi man?... kā kādā melnā naktī
Man jāraugās, kur nealgo nezaigene,
Ne mēness savu lēno gaismu sija,
Bet salti preti elpo tumsūms mēms!"

229. l. p.: "Un izraels

Vai sargās manu dēlu brīdī grūta?...
Ar - neticu es tam!... šai tautai launai
Nav sīds, - tie kara iegūšanas griba!...

Sviid laupījumu tai - nā zvēru varša,
Kas turksnesi nirdz zobus izsalksusi,
Tā plosa to un rīj!..."

Turpat tālāk:

"Ar - līkstens grūts - ar tēvi kopā cet
Un goda sīdi glabāt krūtīs savās!..."

No mirdonas, no kauna esto ēlis -
Bet kā par visu atmaksāt tā mār?..."

Ar kurnēšanu un ar moderību -
Tas mūžam izraēlam nāves grēks!..."

Maids un mīlestības izmisumā zemi un netīri
vārdi Sauliņa Zaulam jāsarā par savu tautu,
par tautu, ko Zauls mīlētis, kam svētī
ticētis, bet kas viņa mīlestības un ticības nav
ne redzējusi, ne sapratusi. Ar tālu bratu Zauls
redz mākotnē, viņš saprot, ka izraēls neviņ
viņu - kēniņu Zaulu nesaprot, kurn pret viņu
un zāra, bet izraēls tauta nekad savu
dabū neatmetīs. Šī tauta tāpat kurnēs par
katru savu vadoni. Tā neaprot un nepratīs
neviņu pelnīti godāt, ne aizstāvēt. Nelaimīgs

varonis Zauls bijis dzīvodams un kalpodams
šādai tautai. Rūgtas, dzēlīgas atainas ir viss
vina mūža mantojums pelnītās patiecības vīta.
Tautas nepatiecība un neatzinība atņem Zaulam
katru prieku. Cīņās lausca, beidzamo' reizi iz-
pildot savu pienākumu, Sauliša Zaulam
trūkst īsta prieka cīnītās, tāpat kā trūkst
prieka dzīvot un turpmāk kalpot šādai
tautai.

240. l. p. : " Uz ko man mājāsiet? Uz nodarību?..

Uz zemu viltību? Uz kurnēšanu -

Ka izraclam laupījuma nav,

Uz ko viņš mūžadiņu kars parlienu?..

Uz melu gudrību?.. Uz kauna mieru?..

Uz valdnieku draudrību?.. Uz tēnu nāvi?..

Pa lāsītei indūnas indi dzert?..

Un mit par prieku liekulim? -

NE! ARDUS!

Tū nava viltisti, kas uzvar mani.

Bet tas ir tas... kas arī stipros kāuj!..

Kas ir tas, kas arī stipros kāuj kā kēnīnu Zau-
lu? - Tas nav vis Zamuēla lāsīts kā bībele,
bet tas ir slepens, briesmīgs unaidnieks, tas ir

Smags liktena lāsts - otrs Zauls paša Zaula Krūtīs. Dzīvības instinkts Zaulam salausts ēnoties ne pret ārējo ienaidnieku, bet pret šo smago liktena lāstu. Zauls pats jūt, ka viņa dzīve jānoslēdzas arī tad, ja viņa ienaidnieks neapdraudētu. Dzīve bez ticības, bez īstas mīlestības, bez darba prieka - būtu lēnai nāvei līdzīga. Viņtūlības lepnums Zaulā palicis nesalausts, tas Zaulu neatstāj arī nāvē ejot. Vieglāk Zaulam mirst nekā ^{dzīvot} bez ticības, tautas nesaprastam un nicinātam, liktena lāsta vajātam. Nāve ir vienīga atpestītāja un liktena izlīdzinātāja.

241. l.p.: „Šo malcu dzert ir rūgti - un ar saldi-

Pats beidzu tad, kas patīss bij, kas mēdi!

Ak, Samuel, ko domāji tu grūtu ...

Un usvarējis ... es tik vieglu jūtu ...”

Ar mieru, lepus mirst Sauliņa Zauls. Nekā viņam nav ko žēlot, ne dzīves, ne tautas brātņu. Varenais izraēla ķēniņš pats metas uz sava šķēpa un izbeidz moku pilno dzīvi. Jā

nostādīgas Sauliņa Zaula, tās spēcīgās, lepņas un apzinīgās personības, mūža traģēdijā. Ticības zaudēšana sev un tautai ir tās pēdējais pēlins, kas ietilpšams Zaula traģiskā liktena kausā, nes viņa, drīvi liktenīgu nostēgumu - nāvi.

Ja salīdzina bībeles Zaula nāvi ar Sauliņa Zaula nāvi, tad ir liela starpība. Bībeles Zauls metas uz šķēpa, lai izbēgtu kauna nāvei, kad ienaidnieks draud viņu sagūstīt. Bībeles Zaula nāve ir liktenīgs viengabalains personības ārējās neveiksmes nostēgums. Sauliņa Zaula nāve ir iekšējo neveiksmju, garīgo eīnu, un sabrukuma dabīgs nostēgums. Tas liktenīgi savienojas ar ārējo neveiksmīgo eīnu. Bībeles Zaula traģiski pārdzīvojumi: bailes, skaudība, naidis, atrūbība un neuzticība izriet kā tiešas ārējo Zaula traģēdijas motīvu senas. Tiem nav dziļāku sakņu pašā Zaulā, tā garīgajā pasaulē. Sauliņa Zaula šie četri saulētiski psihiski Zaula traģēdijas motīvi, kā: ass skats par drīves parādībām, pašā un eītu kļūdu msau-

dzīga tūsāšana, spēcīgs likumisks sašutums, laba un launa cīņa sirdsdreļumos, ticības zaudēšana - visū tu pūvinojās bībeles Zaula tragēdijas motīviem kā lepna, apzinīga, dzila, domātāja, vērtētāja un pētītāja gara dzīves neatņemamas īpatnības. Sauliņam Zauls iet kā vērtību nesējs un kā vērtību meklētājs dzīvē - un tas ir kultūras cilvēks. Tas meklē savai, citu un tautos dzīvei dzīšanu jēgu un atbilstojumu. Tā Zauls redz likumisko vērtību radīšanu un likumisko vērtību pūpildīšanu.

Savos likumisko vērtību meklēšanas un pūpildīšanas celos Sauliņa Zauls bargi saduras ar ētiski zemo, kā: netaisnību, neētību, nodarību, viltu, lišķību un glēvumu.

Arī Sauliņa stāstos sastopam tāmlīdzīgus motīvus (kā: kalofs Jūdriņis, Pūkons, Pa citu celu, Vientisētis u.c.) Tas liecina, ka šie motīvi Sauliņa drūmo, eildens, ētiskās pilnības izstāpušo garu ir viņa mūža nodarbinājuši. Vispūlīgāk šū iemīloti Sauliņa literāriskie motīvi izceļas kānina Zaula. Tā ^{jūdu} kānins Zauls vairs nav izraels kānins vien, bet reizē arī ētiskās pilnības izstāpušais latvišu tautos gara kānins.

Saulietis. To sirdsapziņas nemieru, sirdsapziņas baigās mokas, tikumisko šautumu visdzīlāk būs Saulietis pats sevi izjutis, kā pēc viņš tas tik patiesi Zaulā un arī citas savas varoņos rāda. Zināma liktena radniecība būs Saulieti turinājusi izraēla tautas lielajam kēniņam, ja Saulietis to izvēlejis par sava dzīlākā mūža darbu (par kādu viņš pats uzskatīja savu traģēdiju "Kēniņš Zauls") galveno varoņi, kurā atbrīvēt savu dvēseli traģēdiju latviešu tautai. Ja Saulietis nevienā šīs traģēdijas persona nebūtu licis iekānētus personīgās dzīves stīgam, tad tā būtu vesa, bez tā siltuma, ko dod pašā Drejnīka personīgais turums. Tādus izjustus un nesaudzīgus vārdus, kādus Zauls met izraēla tautai acīs, var tikai Saulietis latviešu tautai teikt. Saulietis ar asu bratu sava mūža daudz sāpīgu atziņu un novērojumu sakrājis. Saulietis ir tas Zauls, kas reizē mīt un nīst savu tautu. Ētiskās pilnības kārodams, Saulietis nīst nekrietno, zemo latviešu tautu, mīt tos labās un krietnās īpašības, metot matu atpakaļ, uz Zaula traģēdijas

iesākumu un beigām, jāsaprot, ka tā ar katru
Sauliņa īpatnējo motīvu kļūst pilnskanīgāka
un dziļāka. Jo vaiņān Sauliņis ielien Zaula-
no savas klusās Dvēseles dzīves traģēdijās drūmu-
ma un vientulības, no tām neveiksmēm un
rūgtām atzinām, ko mūža pārseri un latviešu
tautu krējis, jo dzīvāns, patīvāns un māksli-
nieciski vērtīgāns kļūst kēnina, Zaula tēls.

Ja formas zinā Sauliņa traģēdija "Kēniņi, Zauls"
neatbilst īstas traģēdijas uzbūvei un ja arī Sau-
liņis sīki jo sīki turējies pie bībeles motīvu-
miem, tad tomēr viņš, kā no iztirzājuma re-
dzams, idejiski to pārvērtis par pilnīgu sava
gara bērnu. Tas nes visas tās raksturīgās pa-
zīmes, ar kādām apveltīta Sauliņa mūza.

Šai sava- darba- savinošanas jēgai, kēnina,
traģēdiju ar savas Dvēseles kluso likteni, traģēdiju,
Sauliņis to pacēlis vispārcilvēcisgo kultūratālo
vērtību lauka. Sauliņa Zauls īstie nevien-
spēcīga, lepna, ētisko vērtību meklētāja Sau-
liņa traģēdiju, Zauls īstie meklējošās cilvēces
mūžīgās ciešanas, kas to parada un parādīs

garīgās pilnības un personīgās tapšanas ceļā.
Šis Sauliņa Darbs, kas savā ārējā uzbūvē tikpat
metriski traģēdijās likumiem, cik pretmērīga
šī Darba galvenā varona Dāve, tomēr spēlīgi
un patiesi attēlo to ideju, ko Sauliņš viņā
vēlējās.